

ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДНИК ДІАГНОСТИКИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНИХ ТА ПОВЕДІНКОВИХ НАУК

О.П. Кірдан, к. е. н., доц.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
e-mail: kirdan_alex@ukr.net

Система оцінювання навчальних досягнень становить неперервний моніторинг навчальної діяльності здобувачів, диференціацію оцінки успішності з різних видів діяльності в межах навчальної дисципліни та підсумкову оцінку рівня знань з цієї дисципліни.

Нормативні документи, які входять до внутрішньої системи забезпечення якості освіти, визначають організаційно-методичний інструментарій для застосування технології оцінювання за 100-бальною шкалою Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) як основи моніторингу якості освіти здобувача вищої освіти в УДПУ.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук відбувається відповідно до чинних нормативно-законодавчих документів, а саме: Законів України «Про вищу освіту» № 1556–VII від 01.07.2014 р., «Про освіту» № 2145–VIII від 20.05.2018 р., наказу Міністерства освіти і науки України № 943 від 16.10.2009 р. «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи», «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (зі змінами та доповненнями), «Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» та інших нормативних документів Міністерства освіти і науки України та університету [1; 2].

Оцінювання навчальних досягнень та організація поточного й підсумкового контролю знань здобувачів ґрунтується на таких засадах:

- об'єктивність, відкритість, прозорість оцінювання знань здобувачів;
- стимулювання здобувачів до систематичної навчальної роботи впродовж семестру / вивчення навчальної дисципліни;
- зменшення ролі випадкових чинників при складанні іспитів/заліків;
- підвищення мотивації здобувачів до навчання;
- створення умов для повноцінної самостійної роботи здобувачів;
- розширення можливостей для всебічного розвитку здібностей здобувачів.

Зважаючи на те, що основним документом навчально-методичного забезпечення дисципліни, передбаченим освітнім законодавством, є робоча програма навчальної дисципліни, вимоги до змісту якої встановлені п. 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності (програма навчальної дисципліни, заплановані результати навчання, порядок оцінювання результатів навчання, рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті).

Здобувачі вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини повинні виконувати графік освітнього процесу згідно з робочим навчальним планом спеціальності (напряму підготовки) та обраною формою навчання (денна, заочна (дистанційна) і набувати знання, уміння, навички та компетенції систематично протягом усього навчального семестру (року, терміну навчання в університеті).

Методику, критерії оцінювання рівня знань, умінь і навичок здобувачів розробляють відповідно до вимог освітньої програми відповідного ступеня вищої освіти, визначають робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів ґрунтується на єдності таких основних принципів:

- комплексність (оцінювання всіх видів навчальної роботи здобувачів впродовж семестру / вивчення навчальної дисципліни);
- об'єктивність (наявність чітких критеріїв оцінювання кожного з видів роботи здобувачів);
- відкритість (ознайомлення здобувачів на початку вивчення дисципліни з переліком, формами, змістом контрольних заходів, критеріями й порядком оцінювання);
- індивідуальність (індивідуальне оцінювання успішності кожного здобувача).

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук – це сукупність організаційно-методичних дій щодо перевірки та оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти, набуття ними загальних та фахових компетентностей з метою оптимізації освітнього процесу та забезпечення належної якості освітньої діяльності в УДПУ.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук в університеті проводиться під час контрольних заходів, які підпорядковані здійсненню внутрішнього і зовнішнього контролю.

Внутрішній контроль навчальних досягнень (успішності) здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до робочих навчальних планів спеціальностей, робочих навчальних програм дисциплін, графіків контролю працівниками університету – викладачами навчальних

дисциплін, завідувачем кафедри економіки та соціально-поведінкових наук, директором ННІ економіки та бізнес-освіти, працівниками навчально-методичного відділу або іншими відповідальними особами.

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути: екзамени; комплексні іспити; стандартизовані тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; розрахункові роботи; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Зовнішній контроль навчальних досягнень (успішності) здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук здійснюється в період акредитаційної експертизи освітньо-професійної програми за відповідними освітніми рівнями комісією, призначеною наказом МОН України, а також під час інспекційних перевірок, зовнішнього моніторингу якості вищої освіти та ін.

Законодавство (п. 2.4 Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.06.2012 № 689) також передбачає створення контрольних завдань для оцінювання рівня знань студентів при проведенні акредитації спеціальності (освітньої програми). Як правило, такі контрольні завдання створюють за обов'язковими дисциплінами, передбаченими освітньою програмою. Втім, державні вимоги не передбачають обов'язкової прив'язки цих завдань до конкретних дисциплін і допускають їх створення за групами дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки, природничо-наукової (фундаментальної) підготовки та спеціальної (фахової) підготовки. Заклад вищої освіти може самостійно обрати один з цих варіантів або їх комбінацію.

Порядок внутрішнього контролю деталізовано у низці положень, зокрема в «Положенні про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (затверджено 28.04.2015 р.)», «Положенні про забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (затверджено 22.03.2016 р.)», «Положенні про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (затверджено 26.12.2017 р.)», «Положенні про курсові роботи в Уманському державному педагогічному університеті

імені Павла Тичини (затверджено 26.04.2016 р.)», «Положенні про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (затверджено 17.10.2015 р.)» та ін. [1; 2].

Проведення ректорського контролю регламентовано Положенням про забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (затверджено 22.03.2016 р.).

При вивченні кожної конкретної навчальної дисципліни оцінюванню в балах підлягає рівень знань, умінь, навичок і компетенцій здобувача вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук, що визначається при проведенні контрольних заходів у ході освітнього процесу згідно із відповідними критеріями.

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук є поточний контроль, модульний контроль та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук до виконання конкретної роботи. Результати поточного контролю реєструються в журналі академічної групи.

Модульний контроль – контроль програмного матеріалу змістового модуля, метою якого є визначення рівня знань здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи. Отже, модульний контроль – форма контролю, за якою підбивається підсумок роботи здобувача вищої освіти впродовж модуля.

Форми та методи проведення модульного контролю і засвоєння програмного матеріалу змістового модуля, якщо такий передбачено у робочій навчальній програмі, розробляються лектором дисципліни, затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової (підсумкової) контрольної роботи, колоквиуму та ін.

Результатом модульного контролю є модульна бальна оцінка. Модульна бальна оцінка – кількість балів, яку отримав здобувач вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук в результаті контролю його знань, умінь і навичок, сформованості компетенцій при виконанні всіх видів навчальних робіт, віднесених до відповідного модуля.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію випускників – здобувачів вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни / диференційованого заліку.

Семестровий екзамен (далі – екзамен) – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу, набуття певних компетентностей з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік (далі – залік) – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи), набуття певних компетентностей з навчальної дисципліни за семестр.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані скласти екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Атестація випускників за освітніми ступенями «бакалавр», «магістр» галузі соціальних та поведінкових наук проводиться відповідно до «Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини».

Отже, система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти галузі соціальних та поведінкових наук є складником діагностики фахової підготовки майбутніх економістів в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, що становить сукупність організаційних, методичних заходів, спрямованих на перевірку рівня знань, рівня сформованості вмій і навичок здобувачів, що засвідчують досягнення ними програмних результатів навчання, набуття загальних і фахових компетентностей.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Організація освітнього процесу у ВНЗ : імплементація положень Закону України «Про вищу освіту» у діяльність Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини : зб. норматив. докум. за 2015 р. Т. 1. / уклад. О. І. Безлюдний, А. М. Гедзик, О. Л. Кірдан, О. М. Коберник – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. – 211 с.

2. Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ВНЗ: імплементація положень Закону України «Про вищу освіту» у діяльність Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини : зб. норматив. докум. за 2016 р. Т. 2. / уклад. О. І. Безлюдний, А. М. Гедзик, О. Л. Кірдан, О. М. Коберник – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. – 114 с.